

ANKOM

2017 -10- 18

Dnr 1.4 - 640/2017
Enskede-Årsta-Vantörs Stadsdelsförvaltning

Till
Kommunstyrelsen
Trafiknämnden
Socialnämnden
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd
Kungsholmen stadsdelsnämnd
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Trygghet och delaktighet

Revisorsgrupp 1 har den 17 oktober 2017 behandlat bifogad revisionsrapport (nr 6/2017).

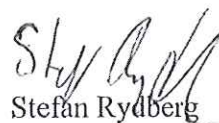
Kommunstyrelsen, nämnder och bolag genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljö. Stadsdelsnämnderna har tagit fram lokala utvecklingsprogram som ger nämnderna ett verktyg för att arbeta med frågor kring bl.a. trygghetsskapande åtgärder och medborgares delaktighet. Staden har genom kommissionens arbete och de lokala utvecklingsprogrammen tagit ett större helhetsgrepp över arbetet. Trots de insatser som genomförs visar stadens trygghetsmätning att andelen stockholmare som upplever otrygghet i bostadsområdet har ökat de senaste åren. Det är därför angeläget att arbeta strategiskt och samlat kring trygghetsfrågorna.

För att säkerställa att det arbete som pågår ger avsedda effekter, är det angeläget att de samlade insatserna inom ramen för stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete analyseras och utvärderas, utöver den uppföljning som sker inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Vi hänvisar i övrigt till rapporten och överlämnar den till kommunstyrelsen, trafiknämnden, socialnämnden samt stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta för yttrande. Yttrandet ska ha inkommit till revisorsgrupp 1 senast den 31 januari 2018.

På revisorernas vägnar

Bosse Ringholm
Ordförande

Stefan Rydberg
Sekreterare

ANKOM

2017 -10- 1 8

Dnr 1.4 - 640/2017
Enskede-Årsta-Vantörs Stadsdelsförvaltning

Trygghet och delaktighet Nr 6, 2017

Projektrapport från
Stadsrevisionen

Dnr: 3.1.3-81/2017

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivits i nämnder och bolag. Stadsrevisionen i Stockholm stad granskar nämnders och styrelser ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I årsrapporter för nämnder och granskningspromemorior för bolagsstyrelser sammanfattar stadsrevisionen det gångna årets granskningar och bedömningar av verksamheten. Granskningar som genomförs under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på stadsrevisionens hemsida, www.stockholm.se/revision. De kan också beställas från revisionskontoret, revision.rvk@stockholm.se.

Till
Kommunstyrelsen
Trafiknämnden
Socialnämnden
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd
Kungsholmen stadsdelsnämnd
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Trygghet och delaktighet

Revisorsgrupp 1 har den 17 oktober 2017 behandlat bifogad revisionsrapport (nr 6/2017).

Kommunstyrelsen, nämnder och bolag genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljö. Stadsdelsnämnderna har tagit fram lokala utvecklingsprogram som ger nämnderna ett verktyg för att arbeta med frågor kring bl.a. trygghetsskapande åtgärder och medborgares delaktighet. Staden har genom kommissionens arbete och de lokala utvecklingsprogrammen tagit ett större helhetsgrepp över arbetet. Trots de insatser som genomförs visar stadens trygghetsmätning att andelen stockholmare som upplever otrygghet i bostadsområdet har ökat de senaste åren. Det är därför angeläget att arbeta strategiskt och samlat kring trygghetsfrågorna.

För att säkerställa att det arbete som pågår ger avsedda effekter, är det angeläget att de samlade insatserna inom ramen för stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete analyseras och utvärderas, utöver den uppföljning som sker inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Vi hänvisar i övrigt till rapporten och överlämnar den till kommunstyrelsen, trafiknämnden, socialnämnden samt stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta för yttrande. Yttrandet ska ha inkommit till revisorsgrupp 1 senast den 31 januari 2018.

På revisorernas vägnar

Stadsrevisionen
Revisionskontoret

Hantverkargatan 3 D, 1 tr
Postadress: 105 35 Stockholm
Telefon: 08-508 29 000
Fax: 08-508 29 399
www.stockholm.se/revision

Bosse Ringholm
Ordförande

Stefan Rydberg
Sekreterare

Till
AB Svenska Bostäder

Trygghet och delaktighet

Revisorsgrupp 1 har den 17 oktober 2017 behandlat bifogad revisionsrapport (nr 6/2017).

Kommunstyrelsen, nämnder och bolag genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljö. Stadsdelsnämnderna har tagit fram lokala utvecklingsprogram som ger nämnderna ett verktyg för att arbeta med frågor kring bl.a. trygghetsskapande åtgärder och medborgares delaktighet. Trots de insatser som genomförs visar stadens trygghetsmätning att andelen stockholmare som upplever otrygghet i bostadsområdet har ökat de senaste åren. Det är därför angeläget att arbeta strategiskt och samlat kring trygghetsfrågorna.

AB Svenska Bostäder har samverkan med stadsdelsnämnderna inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen. Bolaget behöver dock se över samordningen av bolagets delaktighet i stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete.

Jag hänvisar i övrigt till rapporten och överlämnar den till AB Svenska Bostäder för yttrande. Yttrandet ska ha inkommit till revisorsgrupp 1 senast den 31 januari 2018.

På revisorernas vägnar

Barbro Ernemo
Lekmannarevisor
AB Svenska Bostäder

Sammanfattning

Stockholms stads budget 2017 anger att Stockholm ska vara en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar. Medborgarna ska känna att de har möjlighet att påverka stadens utveckling.

Revisionskontoret har genomfört en granskning för att bedöma om staden genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljön och för medborgarnas delaktighet i den lokala samhällsutvecklingen. Förutom kommunstyrelsen har trafikinämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta samt AB Svenska Bostäder ingått i granskningen.

Granskningen visar att de granskade nämnderna och bolaget genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljön, enligt fullmäktiges uppdrag. En del insatser har pågått under en längre tid, däribland arbetet med sociala insatsgrupper. Områden inom staden har också tidigare varit föremål för särskilda satsningar. Nämnderna och bolaget har även tagit fram egna mål och indikatorer för trygghet som följs upp. Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholms arbete har integrerats i stadens ordinarie styrprocess och ligger till grund för det lokala utvecklingsarbetet. Stadsdelsnämnderna har tagit fram lokala utvecklingsprogram som integrerats i nämndernas verksamhetsplaner. Samverkan sker med både interna och externa aktörer.

Trots de insatser som genomförs visar stadens trygghetsmätning att andelen stockholmare som upplever otrygghet i bostadsområdet har ökat de senaste åren. Även rädsla för att utsättas för brott har ökat, likväl som oro för att utsättas för våld och överfall i den offentliga miljön. Vidare visar undersökningen att andelen som varit utsatta för hot ökat i staden de senaste åren. Rapporten Skillnadernas Stockholm likväl som stadens hållbarhetsrapport för 2016 slår även fast att det i staden finns skillnader i livsvillkor i flera avseenden och att dessa vidgats mellan stadsdelar och befolkningsgrupper i Stockholm under de senaste åren. Att arbeta strategiskt och samlat kring trygghetsfrågorna är därför angeläget.

Polisen har i en rapport lyft fram bl.a. att våldströskeln sänkts i de utsatta områdena runt om i landet och att de insatser som samhällets institutioner hittills gjort inom de utsatta områdena inte har varit tillräckliga. Problemen har länge varit kända och insatser har genomförts inom många områden, dock har dessa saknat

uthållighet. Man menar att det finns ett behov av en tydlig samhällsstrategi och en kraftfull samverkan i det brottsförebyggande arbetet.

Revisionskontoret bedömer att det i huvudsak finns en tydlig ansvarsfördelning mellan kommunstyrelsen, nämnder och bolag för att staden genomför insatser inom områdena trygghetsskapande åtgärder och medborgarnas delaktighet. De lokala utvecklingsprogrammen ger stadsdelsnämnderna ett verktyg för att arbeta med frågor bl.a. kring trygghetsskapande åtgärder och medborgarnas delaktighet. Staden har bl.a. genom kommissionens arbete och de lokala utvecklingsprogrammen tagit ett större helhetsgrepp över arbetet.

Granskningen visar att stadsdelsnämnderna kommit olika långt när det gäller arbetet för medborgarnas delaktighet i den lokala samhällsutvecklingen. Att utveckla arbetet är viktigt för att bygga trovärdiga och ömsesidiga relationer med medborgarna. Vidare för att kunna utveckla insatser utifrån de behov som finns i lokalsamhället.

Revisionskontoret bedömer att uppföljning och utvärdering av enskilda insatser har skett till viss del. För att säkerställa att det arbete som pågår ger avsedda effekter, är det angeläget att även analys och utvärdering av de samlade insatserna inom ramen för stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete genomförs, utöver den uppföljning som sker inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Utifrån redovisade iakttagelser och bedömningar lämnas följande rekommendationer:

Stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Spånga-Tensta och Kungsholmen:

- För att säkerställa att det arbete som pågår ger avsedda effekter, är det angeläget att även analys och utvärdering av de samlade insatserna inom ramen för stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete genomförs, utöver den uppföljning som sker inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Innehåll

1.	Inledning	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte och revisionsfrågor	1
1.3	Avgränsning	2
1.4	Ansvarig nämnd/styrelse.....	2
1.5	Revisionskriterier	3
1.6	Metod	3
2.	Stadens styrning	3
2.1	Stockholms stads budget.....	3
2.2	Riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete	5
2.3	Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram.....	5
3.	Stadens arbete med trygghet och delaktighet.....	6
3.1	Lägesbild avseende upplevd trygghet	6
3.2	Kommunstyrelsen	8
3.3	Trafiknämnden	12
3.4	Socialnämnden	14
3.5	AB Svenska bostäder	17
3.6	Stadsdelsnämnder	19
4.	Analys och slutsatser.....	25
5.	Sammanfattande bedömning och rekommendationer	29

Bilagor

Bilaga 1 Intervjupersoner	31
---------------------------------	----

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Stockholms stads budget 2017 anger att Stockholm ska vara en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar. Stockholmare ska känna att de har möjlighet att påverka stadens utveckling. Stadsdelsnämnderna ska aktivt arbeta med lokalt demokrati- och utvecklingsarbete. Arbetet ska bland annat syfta till att stärka medborgarnas delaktighet och inflytande över närmiljön.

Facknämnder och bolagsstyrelser ska tydligt prioritera deltagande i lokalt utvecklingsarbete i ytterstaden. Vidare har kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm inrättats, som har i uppdrag att analysera skillnader i livsvillkor Stockholm och föreslå åtgärder för en jämlik och socialt hållbar stad.

Stadens trygghetsundersökningar visar att andelen stockholmare som upplever otrygghet i staden har minskat under flera år. Samtidigt uppges variationer mellan olika stadsdelar vara stor när det gäller trygghetsfrågor som exempelvis berör oro för att gå ut sent i områden där man bor.¹ I rapporten Skillnadernas Stockholm¹ framkommer även att stora skillnader består mellan stadsdelar och grupper av stockholmare. Staden behöver arbeta samordnat för en social hållbar utveckling.

Forskning visar att känslan av samhörighet och möjligheter till delaktighet och inflytande i samhället är grundläggande för människors välbefinnande². Vidare är hög tillit mellan människor och stort förtroende för myndigheter sådant som främjar den sociala sammanhållningen i samhället. Detta kan i sin tur minska risken för social oro och bidra till människors känsla av trygghet³.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om berörd styrelse, nämnder och bolag genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljön och för medborgarnas delaktighet i den lokala samhällsutvecklingen.

Syftet besvaras med hjälp av följande revisionsfrågor:

¹ Skillnadernas Stockholm är en övergripande rapport som tagits fram av kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm under våren 2015. Den beskriver skillnader i livsvillkor och hälsa i staden.

² Folkhälsomyndigheten, "Delaktighet och inflytande i samhället- Kunskapsunderlag för Folkhälsopolitisk rapport 2010"

³ Folkhälsomyndigheten (2014) "Nationella folkhälsoenkäten. Hälsa på lika villkor".

- Finns en tydlig styrning, kontroll och uppföljning av arbetet med trygghetsskapande åtgärder och delaktighet?
- Hur sker samordningen mellan kommissionens arbete och de lokala insatserna?
- Genomförs insatser för arbetet med trygghetsskapande åtgärder respektive delaktighet?
- Finns en tydlig ansvarsfördelning och en fungerande samverkan internt inom staden och med andra aktörer?
- Hur förs dialogen med medborgarna?

1.3 Avgränsning

Det trygghetsskapande arbetet inom staden avser en mängd områden. Den här granskningen avgränsas till trygghetsskapande insatser (inkl. insatser i park- och stadsmiljö), brottsförebyggande insatser samt medborgarnas möjlighet till delaktighet och påverkan i den lokala samhällsutvecklingen. Granskningen omfattar inte arbetet med våld i nära relationer, våldsbejakande extremism, trafikrelaterade insatser eller nämndernas arbete med risk- och sårbarhetsanalyser (RSA).

När det gäller delaktighet och påverkan i den lokala samhällsutvecklingen har granskningen avgränsats till att omfatta olika former av dialog med medborgare. En medborgardialog kan beskrivas som ett möte eller ett samtal mellan väljare och förtroendevalda eller mellan medborgare och tjänstemän. Exempel på dialoger är medborgarbudget och dialogforum.⁴ Medborgarbudget är en dialogmetod där medborgare får vara med och bestämma om hur en summa pengar ska användas.

1.4 Ansvarig nämnd/styrelse

De som ingår i granskningen är kommunstyrelsen, trafiknämnden, socialnämnden, AB Svenska Bostäder samt stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta.

Vid valet av stadsdelsnämnder har en geografisk spridning eftersträvat. Vidare utgör Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta två av de sju stadsdelsnämnder som i stadens riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete bedömts särskilt viktiga att prioritera för att uppnå en hållbar utveckling. Övriga nämnder och bolag i granskningen är samverkansparter med uppdrag kopplat till trygghet och delaktighet.

⁴ SOU 2016:5. Låt fler forma framtiden! Betänkande av 2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande. Sid. 387-388

1.5 Revisionskriterier

Revisionskriterier är de bedömningsgrunder som revisionen utgår ifrån vid analys och bedömning. Följande revisionskriterier har tillämpas i granskningen.

- Stockholms stads budget 2017, s. 6, 47-48, 66, 94, 168, 193-194, 197, 253
- Riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete, KF 2015-10-19, §25
- Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram för 2013-2016, KF 2013-04-29, §20⁵

1.6 Metod

Granskningen har genomförts genom intervjuer och studier av relevanta dokument. Intervjuer har genomförts med representanter från kommunstyrelsen, socialnämnden och trafiknämnden, AB Svenska Bostäder samt stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta. En genomgång av trygghetsvandringar inom stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta har genomförts. Trygghetsvandringar inom Kungsholmens stadsdelsnämnd ingår inte i granskningen då polisen är sammankallande.

Granskningen har genomförts av Charlotta Kristiansson och Katja Robleto på revisionskontoret. Rapporten har faktakontrollerats av förvaltningarna och bolaget.

2. Stadens styrning

2.1 Stockholms stads budget

Stadens budget för 2017 anger att åtgärder ska vidtas för att säkerställa att alla stockholmare känner sig trygga i sin stadsdel. Utveckling av välskötta stadsmiljöer ska vara i fokus. Det brottsförebyggande arbetet ska förstärkas och samverkan med föreningar, polisen, fastighetsägare och andra lokala aktörer ska vidareutvecklas. Medborgarnas inflytande över närmiljön ska stärkas genom exempelvis medborgardialoger.

Kommunfullmäktiges mål för området trygghet utgörs av mål 1.3 *Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar* som bl.a. mäts med indikatorerna *Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor*, *Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden*, *Stockholmarnas nöjdhet med rent och städat*.

⁵ Stadens trygghets- och säkerhetsprogram är under revidering. Beslut om ett nytt program ska enligt uppgift tas under hösten 2017.

För området delaktighet finns fullmäktiges verksamhetsmål 4.7 *Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande. Målet mäts utifrån indikatorerna, Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö, Andel Stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltning i det område där de bor och Andel Stockholmare som är aktiva inom civilsamhällets organisationer.*

I budgeten framgår att kommunstyrelsen har ett samordningsansvar för nämnders och bolagsstyrelserns arbete inom ramen för kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, de lokala utvecklingsprogrammen samt det stadsövergripande säkerhets-, brottförebyggande- och trygghetsarbetet. Kommunstyrelsen ska bistå stadsdelsnämnderna i genomförandet av de lokala utvecklingsprogrammen. Vidare anges att kommunstyrelsen ska samordna medborgardialoger som genomförs av stadsdelsnämnderna.

Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt med lokalt demokrati- och utvecklingsarbete med utgångspunkt i lokala utvecklingsprogram. De ska leda arbetet med medborgardialoger och pröva medborgarbudget där det är lämpligt. Stadsdelsnämnderna ska arbeta lokalt med preventiv och uppsökande verksamhet. Samverkan ska ske med trafikinämnden för välskötta stadsmiljöer och i arbetet med det utökade investeringsuppdraget i parker och gröna stråk i ytterstaden.

Enligt budgeten har trafikinämnden ett samordningsansvar för utvecklingen av parker och stråk med fokus på ytterstaden. Samverkan ska ske med stadsdelsnämnder och innefatta medborgardialoger. Trafikinämnden ska, i samråd med kommunstyrelsen, genomföra projekt med medborgarbudget inom nämndens verksamhet.

Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämndernas preventiva insatser för att stärka det sociala uppsökande arbetet. Enligt budget ska socialnämnden tillsammans med stadsdelsnämnderna samordna arbetet med sociala insatsgrupper⁶.

AB Svenska Bostäder ansvarar för att bidra till en positiv stads- och centrumutveckling i framför allt de stadsdelar där de äger stora

⁶ Sociala insatsgrupper är ett arbetssätt där polis, skola, socialtjänst och andra aktörer samverkar kring en individ som löper risk att hamna i kriminalitet eller en individ som önskar lämna en kriminell livsstil.

bestånd. De ska också medverka till att stärka ytterstadsområden där bolaget är närvarande.

2.2 Riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete

Riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete togs fram utifrån inriktningen i stadens budget 2015 om att skapa stabila förutsättningar för ett långsiktigt utvecklingsarbete inom den ordinarie verksamheten i de stadsdelsnämnder som har särskilda utmaningar.

I riktlinjerna framgår att kommunstyrelsen ansvarar för att säkerställa kopplingen mellan mål i budget och till den sociala hållbarhetskommisionens analyser och förslag till åtgärder.

Vidare för en samlad uppföljning av nämnders och bolagsstyrelserns insatser för att genomföra de lokala utvecklingsprogrammen. Styrelsen ansvarar för löpande samordning, nätverksbyggande och kompetensutveckling inom ramen för lokala utvecklingsarbetet.

Stadsdelsnämnderna ska ta fram lokala utvecklingsprogram med mål och åtgärder utifrån lokala förhållanden. De analyser och förslag till åtgärder som kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har tagit fram ska utgöra grund för programmen. Riktlinjerna fastställer att samtliga stadsdelsnämnder ska ta fram lokala utvecklingsprogram. Facknämnder och bolag ska visa vilka prioriteringar som görs för att bidra till stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att genomföra, följa upp och utvärdera de lokala utvecklingsprogrammen.

2.3 Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram

Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram (2013-2016) anger att stadens trygghetsarbete ska minimera rädslan för att utsättas för oönskade händelser samt skapa tillit till människor och institutioner. Kommunstyrelsen ansvarar för samordning av stadens säkerhetsarbete, det brottsförebyggande arbetet och trygghetsarbetet. Alla bolag och nämnder ska arbeta med trygghets- och säkerhetsfrämjande insatser. Arbetet ska ske proaktivt för att bl.a. främja trygghet och förebygga brott. Samordning ska ske med andra relevanta aktörer, såsom polis och fastighetsägare. Beslut om ett nytt program kommer under hösten 2017.

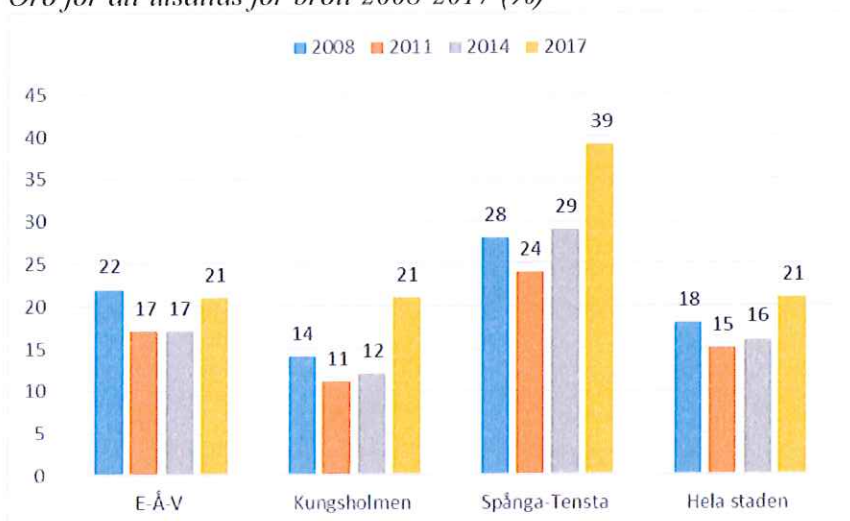
3. Stadens arbete med trygghet och delaktighet

3.1 Lägesbild avseende upplevd trygghet

Stadens trygghetsmätning genomförs vart tredje år och mäter bl.a. oro och utsatthet för brott samt upplevelse av trygghet. Resultatet för staden totalt 2017 visar att andelen stockholmare som upplever otrygghet i bostadsområdet⁷ har ökat mellan åren 2014-2017. Även rädsla för att utsättas för brott har ökat mellan 2008-2017, likväl som oro för att utsättas för våld och överfall i den offentliga miljön. Vidare visar undersökningen att andelen som varit utsatta för hot ökat i staden sedan 2014. Trygghetsmätningen visar även att oron i Stockholms stad ökar i högre utsträckning, jämfört med både polisanmälda brott och upplevd utsatthet. Anmällda brott och upplevd utsatthet tycks därför inte ensamt förklara känslan av ökad otrygghet.

Diagrammet nedan visar att andelen som upplever oro för att utsättas för brott har ökat mellan åren 2014-2017 för staden, men även för de granskade stadsdelsnämnderna. Ökningen är störst i Spånga-Tensta, där flest medborgare upplever oro jämfört med övriga granskade stadsdelsområden. Resultatet för 2017 visar vidare att andelen som upplever oro är högre än när mätningen genomfördes första gången 2008.

*Oro för att utsättas för brott 2008-2017 (%)*⁸

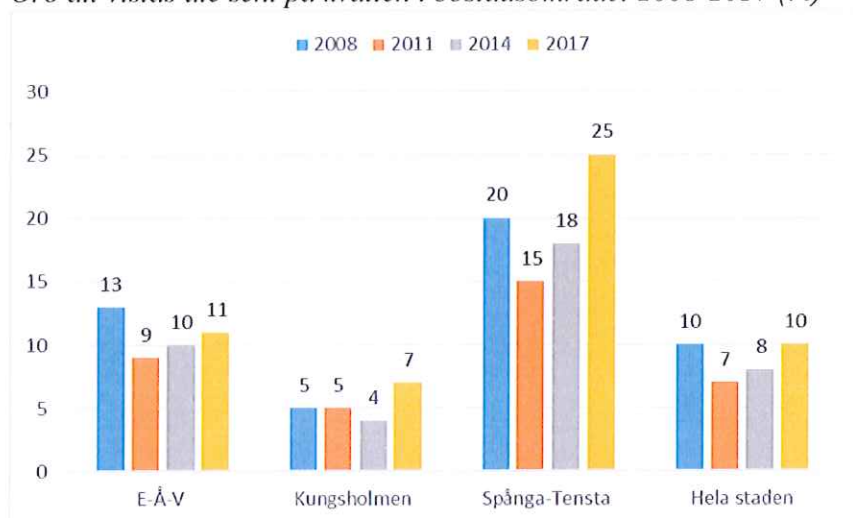
⁷ I trygghetsmätningen för 2017 anges resultat för åren 2014 och 2017 avseende otrygghet i bostadsområdet.

⁸ Mäter andelen (%) som en gång i månaden eller oftare under de senaste tolv månaderna varit oroliga för att utsättas för brott av något slag.

Källa: Stockholms stads övergripande trygghetsmätning 2017

Vad gäller upplevelsen av oro kopplat till att vistas ute sent på kvällen i bostadsområdet visar mätningen att oron har minskat något i Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd mellan åren 2008-2017, men att en ökning skett mellan åren 2014-2017. Inom Kungsholmen och Spånga-Tensta stadsdelsnämnder har en ökning skett mellan åren 2008-2017.

Oro att vistas ute sent på kvällen i bostadsområdet 2008-2017 (%)⁹

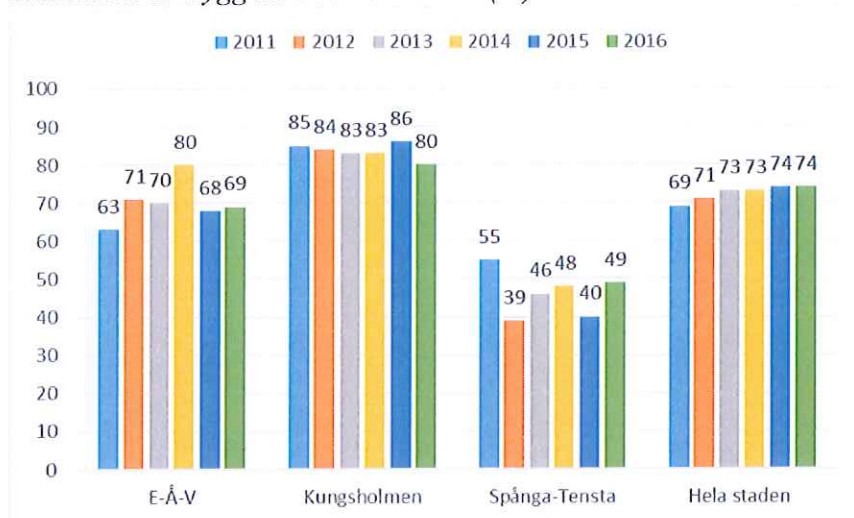

Källa: Stockholms stads övergripande trygghetsmätning 2017

Även stadens medborgarundersökning, som genomförs årligen, ställer frågor om upplevd trygghet. Diagrammet nedan visar att resultatet i Enskede-Årsta-Vantör de senaste åren legat på jämna nivåer, utöver en ökning under 2014. På Kungsholmen visar resultaten att upplevelsen av trygghet har varit relativt hög under åren, dock har en mindre förändring skett under 2016. I Spånga-Tensta är upplevelsen av trygghet relativt låg mellan åren, men en ökning har dock skett under 2016.

⁹ Mäter andel (%) som känner sig ganska eller mycket otrygga om de går ut ensamma sent en kväll i området där de bor eller avstår från att gå ut ensam på kvällarna av oro för att utsättas för brott.

Stadsdelen är trygg att bo i 2011-2016 (%)¹⁰

Källa: Stockholms stads medborgarundersökning stadsmiljö 2016

I beskrivningen av utvecklingen avseende trygghet i stadsdelsnämnderna ovan behöver hänsyn tas till att svarsfrekvensen i trygghetsmätningen under de fyra mätningar som genomförts gått från 65 procent 2008 till 55 procent 2017 i staden totalt. En ökning i svarsfrekvens har dock skett mellan mätningarna 2014-2017, från 51 till 55 procent. I medborgarundersökningen har svarsfrekvensen gått från 51 till 45 procent de senaste tre åren i staden totalt.

3.2 Kommunstyrelsen

3.2.1 Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm tillsattes 2015 som ett led i arbetet med att vända utvecklingen mot ett mer delat Stockholm. Dess uppdrag är att analysera skillnader i livsvillkor i Stockholm och föreslå åtgärder för en mer jämlik stad¹¹.

Kommissionen ska även föreslå sätt att mäta och följa utvecklingen skillnader i livsvillkor över tid i stadens system för styrning och ledning. Kommissionens arbete ska pågå till och med 2017 och utgår från Vision 2040¹². Formen för kommissionens fortsatta

¹⁰ Mäter andel som på det hela taget tycker att min stadsdel är trygg att bo i.

¹¹ <http://www.stockholm.se/OmStockholm/Forvaltningar-och-bolag/Stadsledningskontoret-/Kommissionen-for-ett-socialt-hallbart-Stockholm/>

¹² Vision 2040 utgör grunden för att utveckla för ett Stockholm för alla. I den tydliggörs stadens målbild för en hållbar utveckling. Stadens budget 2017 tar sin utgångspunkt i Vision 2040 – Ett Stockholm för alla, där områden socialt, ekonomiskt, ekologiskt och demokratiskt hållbar Stockholm lyfts fram.

arbete efter 2017 ses enligt uppgift för närvarande över. En utvärdering av arbetet ska genomföras.

Arbetet utgår från fyra utvecklingsområden, som initialt bedömts vara avgörande för en socialt hållbar utveckling i Stockholms stad¹³. Dessa är arbete och inkomst, boende och stadsmiljö, uppväxt och utbildning samt demokrati och trygghet. Under kommissionens projektperiod kommer totalt 17 fördjupningsrapporter att ha tagits fram. Varje fördjupningsrapport utgår från en underlagsrapport framtaget av en eller flera forskare inom det aktuella området. I fördjupningsrapporterna presenteras förslag till rekommendationer och åtgärder för en jämlik och socialt hållbar stad¹⁴, som utgör ett underlag för fullmäktiges beslutsfattande inför budget.

En politisk referensgrupp finns kopplad till kommissionen. Den består av representanter från partierna i kommunstyrelsen. Därutöver finns även en styrgrupp under ledning av stadsdirektören. Styrgruppen består bl.a. av biträdande stadsdirektör och ekonomidirektör. Styrgruppen har exempelvis fattat beslut om budget och projektplan. Vidare tar styrgruppen också ställning till förslag till strategier och godkänner rapporter för publicering. Kommissionen är placerad på stadsledningskontoret.

Kommunfullmäktige beslutade 2016¹⁵ om en strategi för genomförande av kommissionens åtgärder. I den tydliggörs bl.a. att åtgärder ska integreras i stadens budgetprocess. I strategin tydliggörs även att genomförandet av kommissionens åtgärder ska prövas i samband med beslut om fullmäktiges budget eller i nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplaner. Utöver det finns möjlighet att finansiera åtgärder med medel ur den sociala investeringsfonden och genom demokratimedlen. Enligt uppgift har omkring 80 procent av de dittills framtagna åtgärderna kommit in i budget 2016.

3.2.2 Trygghetsskapande åtgärder

Kommunstyrelsens samordnande ansvar för det trygghetsskapande arbetet innebär att styrelsen stödjer nämndernas och bolagens arbete, bl.a. genom utbildningar och genom att följa upp det arbete som sker inom staden.

¹³Rapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, *Skillnadernas Stockholm*, sid. 80-81

¹⁴ <http://www.stockholm.se/OmStockholm/Forvaltningar-och-bolag/Stadsledningskontoret-/Kommissionen-for-ett-socialt-hallbart-Stockholm/>, hämtat 2017-08-29

¹⁵ Kommunstyrelsen 2016-06-01, §36

Kommunstyrelsen initierade i december 2016 ”Trygghet Järva” som en satsning mot våldet inom Järva. Inom ramen för satsningen sker en löpande inventering av de trygghetsskapande insatser¹⁶ som pågår i Järva. De utvecklingsområden och/eller samordningsbehov som framkommer i samband med inventeringen lyfts både centralt och lokalt i staden. För arbetet finns en operativ samordnare vid stadsledningskontoret.

För ”Trygghet Järva” finns en styrgrupp under ledning av biträdande stadsdirektör i vilken stadsdelsdirektörerna för Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta ingår samt förvaltningscheferna för arbetsmarknadsförvaltningen, utbildningsförvaltningen samt socialförvaltningen. Utöver detta finns en politisk referensgrupp med representanter från samtliga majoritetspartier. Information om vad som framkommer i den löpande inventeringen presenteras i olika sammanhang för politiker och tjänstemän som arbetar med trygghets- och brottsförebyggande frågor i Järva, bl.a. kommunstyrelsens demokrati- och ytterstadsutskott.

Utöver detta leder finansborgarrådet en särskild referensgrupp/advisory board kring trygghetsfrågor med representanter från olika funktioner, såsom regionpolischefen för Stockholmsregionen, representanter från Fryshuset och forskare.

I anslutning till satsningen kring Trygghet Järva har stadens arbete med sociala insatsgrupper förstärks med ytterligare 9 mnkr och socialnämndens verksamhet Framtid Stockholm¹⁷ har skapat en filial i Järvaområdet.

Kommunstyrelsen utvecklar även stadens arbete med sociala investeringar. Under året har kommunstyrelsen tagit beslut om medel till stadens första åtta sociala investeringar. De olika investeringarna löper mellan 3-5 år. Investeringarna uppgår till totalt 145 mnkr varav 35 mnkr fördelats under insatsernas första år. Ovan nämnda Framtid Stockholm Järva är en av dessa insatser som beviljats 10,7 mnkr under 2017 av totalt 43 mnkr under den fyraåriga insatsperioden.

¹⁶ Trygghetsskapande insatser kan innefatta både situationella och sociala insatser. Situationella insatser syftar till att förändra omständigheter som bidrar till och underlättar att brott begås. Sociala insatser innebär åtgärder för att förändra personers benägenhet att begå brott genom att bl.a. stärka de sociala banden till samhället.

¹⁷ Framtid Stockholm är en verksamhet inom socialnämnden. Se kapitel 3.3 för mer information om verksamheten.

Kommunstyrelsens samordnande ansvar för det stadsövergripande trygghetsarbetet finns beskrivet i stadens trygghets- och säkerhetsprogram. Programmet har reviderats och ska skickas ut på remiss under hösten 2017.

3.2.3 Medborgares delaktighet

En samordnare för det lokala utvecklingsarbetet finns vid stadsledningskontoret som bistår stadsdelsnämnderna i deras arbete. Denne håller i ett nätverk där stadsdelsnämnderna deltar. Nätverket syftar framför allt till att ge stadsdelsnämnderna möjlighet att utbyta erfarenheter.

I samordnarens uppdrag ingår även att utveckla stadens arbete med medborgardialog och medborgarbudget. Samverkan sker med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), bl.a. deltar stadsledningskontoret i en masterclass som SKL anordnar kring styrning av medborgardialog. Vidare anordnas utbildningar och seminarier inom medborgardialog i staden, bland annat i samverkan med SKL. Under 2017 anordnas exempelvis två seminarier kring medborgardialog, medskapande och medborgarbudget.

För att skapa en gemensam bild av vad arbetet med medborgardialog och delaktighet innebär inom Stockholms stad har en vägledning för medborgardialog tagits fram i samverkan med SKL. Den ska ses som ett stöd i första hand för stadsdelsnämnderna, men även för berörda facknämnder och bolagsstyrelser genom hela dialogprocessen. Vägledningen är inte politiskt beslutad.

3.2.4 Uppföljning

Kommunstyrelsen sammanställer stadens resultat avseende mål *1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar* samt *4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande*. Enligt kommunstyrelsens verksamhetsberättelse visar resultaten för 2016 bl.a. på en svag positiv trend över medborgares upplevda trygghet, nöjdhet med städning av gator och torg samt skötsel av parker och grönområden. Skillnaderna mellan stadens olika delar fortsätter dock vara stor.

Uppföljningen över kommunstyrelsens egna aktiviteter under 2016 visar bl.a. att stadsledningskontoret påbörjat arbetet med stadens trygghets- och säkerhetsprogram, tagit fram en vägledning för medborgardialog och delaktighet samt arbetat med ungas organisering i ytterstadsområdena. Styrelsen har tagit fram egna mål och aktiviteter kopplat till fullmäktiges mål 1.3 och 4.7 i verksamhetsplan 2017.

Kommunstyrelsens uppföljning av arbetet med lokala utvecklingsprogram 2016 visar att stadens politiska ledning bl.a. genomfört dialoger med representanter för forskning, civilsamhälle och stadsdelsnämnder. Uppföljningen visar även att samtliga stadsdelsnämnder har tagit fram lokala utvecklingsprogram som från 2017 också har integrerats i den ordinarie budgetprocessen. Vidare har uppföljning genomförts i samband med kommunstyrelsens avstämning av mål och budget för 2017.

Som komplement till årsredovisningen 2016 har kommunstyrelsen tagit fram en hållbarhetsrapport¹⁸ vars syfte är att bedöma om staden långsiktigt utvecklas mot en hållbar stad. Rapporten fastställer bl.a. att det finns stora skillnader i den upplevda tryggheten mellan olika stadsdelsområden och mellan olika stadsdelar. Resultaten utgår från stadens trygghetsmätning 2014.

3.3 Trafiknämnden

3.3.1 Trygghetsskapande åtgärder

Trafiknämnden har i samband med tertiärrapport 1 2017 tydliggjort nämndens delaktighet i stadsdelarnas lokala utvecklingsarbete. Där anges exempelvis att nämnden bl.a. fortsatt ska delta i Enskede-Årsta-Vantörs samverkansgrupp "Samverkan Östberga"¹⁹.

Trafiknämnden arbetar för att matcha stadsdelsnämndernas prioriteringar i de lokala utvecklingsprogrammen med andra pågående satsningar som sker inom ramen för nämndens ansvarsområden. Ett sådant exempel är arbetet som sker i anslutning till Grönare Stockholm. Grönare Stockholm avser riktlinjer vilka tydliggör nämnders och bolags uppdrag kring att arbeta långsiktigt med parker och naturområden. Trafiknämnden har fått ett samordningsansvar för utvecklingen av stadens gröna områden. Inom ramen för Grönare Stockholm har trafiknämndens budget förstärkts med 300 mnkr över 3 år för att stärka stadens gröna kvaliteter i ytterstaden. I samband med planering av investeringar för 2017 har trafikkontoret bland annat utgått från de pågående insatser som sker inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen i ytterstadsområdena. Insatser görs bland annat inom både Östberga och Tensta.

¹⁸ Kommunstyrelsen 2017-05-17, § 3

¹⁹ Samverkan Östberga är ett projekt där verksamheter inom staden samverkar med boende och andra aktörer för ökad trivsel och trygghet i Östberga.

Trafiknämnden initierade i samband med budget 2016 konceptet Levande Stockholm som bl.a. innebär att nämnden tillsammans med stadsdelsnämnder, fastighetsägare och näringsidkare ska skapa sommargångator och pop-up parker runt om i staden. Syftet med konceptet är bl.a. att använda gaturummet för trivsammare vistelsemiljöer och möjliggöra för fler mötesplatser i staden. Under sommaren 2017 har kontoret bland annat prövat konceptet "sommartorg" på Östberga Torg och Hornsbergsstrand på Kungsholmen har gjorts om till sommargångata.

Trafiknämnden ansvarar för förvaltning och investering i stadens offentliga belysning. Det pågår ett arbete med en långsiktig strategi för belysning för Stockholms stad. Strategin tas fram i samverkan med nämnder och bolag i staden.

Trafikkontoret deltar även i stadsdelsnämndernas trygghetsvandringar och genomför därefter identifierade åtgärder för att öka den upplevda tryggheten i området.

3.3.2 Medborgares delaktighet

Trafiknämnden samverkar inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen med stadsdelsnämnderna i genomförandet av olika medborgardialoger. Ett exempel är Gullingeparken i Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, där projekt finansierat av en medborgarbudget om 2 mnkr kommer att genomföras under 2018. Trafikkontorets deltagande i "Samverkan Östberga" och den dialog som skett i anknytning till detta har bl.a. resulterat i de satsningar som planeras och genomförts inom ramen för Levande Stockholm och Grönare Stockholm.

Trafikkontoret tar emot synpunkter och klagomål genom "Tyck till" via webbformulär och mobilapplikation²⁰. I de fall som synpunkter och klagomål berör stadsdelsnämnderna kommuniceras dessa till berörda personer inom stadsdelsförvaltningarna. Det pågår ett utvecklingsarbete av "Tyck till" applikationen. I dagsläget sker återkoppling till den som lämnar synpunkter eller klagomål, men inte till den som gör en felanmälan. Utvecklingen av applikationen innebär att återkoppling kommer att ges även vid felanmälan.

3.3.3 Uppföljning

Trafiknämndens uppföljning av fullmäktiges mål *1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar* och *4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande* sker årligen i

²⁰ "Tyck Till" är en applikation där synpunkter, felanmälningar och idéer kring trafik- och utemiljön i Stockholm kan lämnas.

tertiärrapporter och verksamhetsberättelsen. Nämnden har tagit fram egna mål, indikatorer och aktiviteter kopplat till fullmäktiges mål 1.3 och 4.7 i verksamhetsplan 2017. En genomgång av nämndens resultat 2016 visar att målnöjdhetsindex för indikatorn *andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor* var 74 procent vilket var en procentenhet under målvärdet. För indikatorn *Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområdena* var målnöjdhetsindex var 68 procent, vilket är ett bättre resultat än nämndens årsmål.

Uppföljningen av arbetet med lokala utvecklingsprogram i terärrapport 1 för 2017 visar att nämnden påbörjat en rad aktivitet runt om i de prioriterade områdena i staden.

Förstärkning av stadens grönsystem i ytterstaden genom Grönare Stockholm har påbörjats under 2017 och någon utvärdering har ännu inte skett. Uppföljning av Levande Stockholm 2016²¹ visar att konceptet i huvudsak har uppfattats positivt av boende och näringsidkare. En del frågor och klagomål har inkommit, vilka bl.a. rör motorfordon på sommargatorna samt fordons hastighet. Nämnden har bl.a. upprättat sommargator och en pop-up park runt om i staden. Synpunkter kring Levande Stockholm har inhämtats genom enkätundersökningar och med hjälp av "Tyck till" applikationen.

3.4 Socialnämnden

Socialnämnden stöttar stadsdelsnämnderna i arbetet med utveckling av socialtjänsten på olika sätt, exempelvis genom utbildningar, kunskap, forskning, metodutveckling och processtöd. Socialförvaltningen tar fram underlag, i samverkan med andra förvaltningar, för stadsövergripande program och riktlinjer bl.a. inom individ- och familjeomsorgen. Förvaltningens inspektörer kan genomföra granskning av verksamheter. Vidare deltar förvaltningen i och anordnar flertalet stadsövergripande nätverk som rör sociala frågor.

En plan för nämndens delaktighet i stadsdelarnas lokala utvecklingsarbete har tagits fram under 2017. Planen redogör för nämndens mål och arbetssätt samt prioriterade åtgärder för medverkan i stadsdelsnämndernas arbete. Nämnden ska exempelvis ingå relevanta arbetsgrupper i lokala utvecklingsarbetet i Spånga-

²¹ Trafiknämnden, 2016-12-08, § 23

Tensta stadsdelsnämnd samt bistå Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd i arbetet med familjecentrum i Högdalen.

Socialnämnden stödjer stadsdelsnämndernas arbete med utveckling av sociala insatsgrupper. Insatsen för unga 12-18 år är sedan 2014 integrerad i nämndernas ordinarie verksamhet. Sedan 2013 bedrivs även utvecklingsarbete för unga vuxna 19-29 år, där socialnämnden ansvarar för samordning och fördelning av medel för arbetet. Samtliga stadsdelsnämnder har haft möjlighet att söka stöd för att utveckla sociala insatsgrupper. Målgruppen för sociala insatsgrupper är unga personer som riskerar att rekryteras till kriminella nätverk och utveckla en kriminell livsstil, eller redan befinner sig i kriminella nätverk och behöver stöd för att lämna den kriminella banan.

Socialnämnden påbörjade under 2016 utvecklingen av en gemensam plattform tillsammans med stadsdelsnämnderna för att följa upp arbetet med sociala insatsgrupper. Samtliga individer som skrivs in och ut ur sociala insatsgrupper ska följas upp på samma sätt. Uppföljningen ska mäta utvecklingen per stadsdel och i staden totalt avseende de inskrivnas situation vad beträffar exempelvis arbete, bostad, praktik och studier. En mall för individuppföljning har tagits fram, vilken ska användas både vid inskrivning och vid utskrivning. Insamling av data har påbörjats och en första sammanställning kommer att ske i slutet av 2017.

Socialstyrelsen har av regeringen fått i uppdrag att utvärdera arbetet med sociala insatsgrupper. Syftet är både att utvärdera resultatet på individnivå och hur samverkansformen fungerar. En slutrapport ska presenteras under hösten 2017.

Inom socialnämnden finns även Framtid Stockholm, som bedriver öppenvårdsinsatser för barn, ungdomar och familjer. Målgruppen är barn och unga mellan 12-20 år. Framtid Stockholm ansvarar för en rad olika verksamheter och insatser med fokus på stöd till unga i riskzon för social utsatthet. Som en del i kommunstyrelsens satsning "Trygghet Järva" kommer Framtid Stockholm att starta upp en filial i Järvaområdet under 2017, finansierat från Sociala investeringsfonden under fyra år. Filialen kommer bland annat att innefatta Mini Maria och samverkan med polis. Under 2016 har verksamheterna inom Framtid Stockholm haft 10 593 klienter.

Socialnämnden ansvarar för trygghetsmätningen som görs var tredje år. Undersökningen mäter hur stockholmarna upplever sin vardag

bl.a. när det gäller trygghet och utsatthet för brott. Nämnden delar även årligen ut ett trygghetspris till en verksamhet inom staden.

3.4.1 Uppföljning

Socialnämndens uppföljning av fullmäktige mål och uppdrag avser i den här granskningen nämndens delaktighet i lokala utvecklingsprogram och arbetet med sociala insatsgrupper, som görs inom ramen för tertialrapporter och verksamhetsberättelsen. Nämnden har tagit fram egna mål, indikatorer och aktiviteter kopplat till fullmäktiges mål 1.3 och 4.7 i verksamhetsplan 2017.

Uppföljningen av arbetet med lokala utvecklingsprogram i tertial I för 2017 visar att nämnden haft dialog med stadsdelsnämnderna för att diskutera nämndens delaktighet i lokala behov. En gemensam planering har genomförts och vissa aktiviteter har påbörjats.

I socialnämndens sammanställning av stadsdelsnämndernas arbete avseende sociala insatsgrupper 19-29 år för 2016 framkommer att 247 ungdomar berörts av arbetet. Av dessa har 138 varit inskrivna i en social insatsgrupp. Totalt har 16,2 mnkr fördelats till stadsdelsnämnderna. Samtliga förvaltningar uppges ha etablerat överenskommer för strukturerad samverkan. I rapporten framgår att det största generella utvecklingsområdet handlar om att hitta strukturer för samverkan för att förbättra personers psykiska hälsa och bostadssituation. Socialnämnden ansvarar även för den uppföljning som kommer att ske 2017 av de extra medel som fördelats inom ramen för Trygghet Järva, se 3.1.2 Trygghetsskapande åtgärder.

Stockholms universitet har på uppdrag av socialnämnden även genomfört en utvärdering av effekterna av arbetet med sociala insatsgrupper 19-29 år. Utvärderingen visar att projektet tycks ha ökat deltagarnas kontakt med de lokala myndigheterna, vilket utvärderarna menar på lång sikt kan få effekter för deras etablering i samhället och även för laglydnad. Däremot visar resultatet att projektet inte fått några påtagliga effekter på deltagarnas brottsaktivitet. I utvärderingen framgår dock att de resultat som lyfts fram avseende brottslighet ska betraktas som osäkra med hänvisning till att metodiken som används inte varit den säkraste möjliga (RCT²²) och att förhållandevis få individer fullföljt sin individuella handlingsplan för att säkra slutsatser ska kunna dras.

²² *Randomiserad kontrollerad studie* är en studiedesign bl.a. i klinisk medicinsk forskning där deltagarna slumpmässigt väljs till den grupp som får den intervention som ska studeras eller till en kontrollgrupp. Användningen av en kontrollgrupp ses viktig för att kunna påvisa effekter.

Utvärderingen rekommenderar trots detta att projektet bör få fortsätta.

3.5 AB Svenska bostäder

3.5.1 Arbetet med trygghet och delaktighet

AB Svenska Bostäder har bostäder bl.a. i söderort och västerort. Bolaget har distriktskontor nära sina bostadsområden och bovärdar i alla bostadsområden som ansvar för skötsel och trivsel bl.a. genom ronderingar i fastigheter.

Bolagets arbete med att stärka upplevelsen av trygghet innefattar åtgärder i närmiljön såsom att beskära buskar och förbättring av belysning i exempelvis källarförråd och tvättstugor. AB Svenska Bostäder har bovärdar som i den dagliga förvaltningen är synliga ute i fastigheter och i bostadsområdena samt har en dialog med hyresgäster. Rondering av källare, vindar, trapphus och andra allmänna utrymmen uppges ske regelbundet. Ytterligare ett exempel på trygghetsskapande arbete är att bolaget ger stöd åt gårdsföreningar. Inom ramen för arbetet med boendes delaktighet kan boende bilda en gårdsförening och söka mindre bidrag för aktiviteter inom föreningen. Bolaget genomför även boendedialoger, bl.a. inför ombyggnationer. Ett exempel är de dialoger som hållits på Järvafältet där boende fått vara med och påverka graden av upprustning av befintliga bostäder. Samverkan sker med fastighetsägarföreningar som är verksamma i Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta. Vidare är bolaget representerade i stadsdelsnämndernas lokala brottsförebyggande råd (Brå).

AB Svenska Bostäder ska samverka med stadsdelsnämnderna inom ramen för lokala utvecklingsprogram. Exempelvis har bolaget deltagit i medborgardialoger inom ramen för Samverkan Östberga tillsammans med bl.a. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, se avsnitt 3.6 Stadsdelsnämnder. I Spånga-Tensta är bolaget med i arbetsgrupper i Tensta och Hjulsta avseende tryggheten i stadsmiljö. Intervjuade uppger dock att det finns behov av en förbättrad samordning av bolagets delaktighet i stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete. Bolaget har exempelvis inte någon sammanställning över prioriteringar som görs för att bidra till lokala utvecklingsarbetet inom stadsdelsnämnderna. Enligt uppgift ska detta tas fram inför budget 2018.

3.5.2 Uppföljning

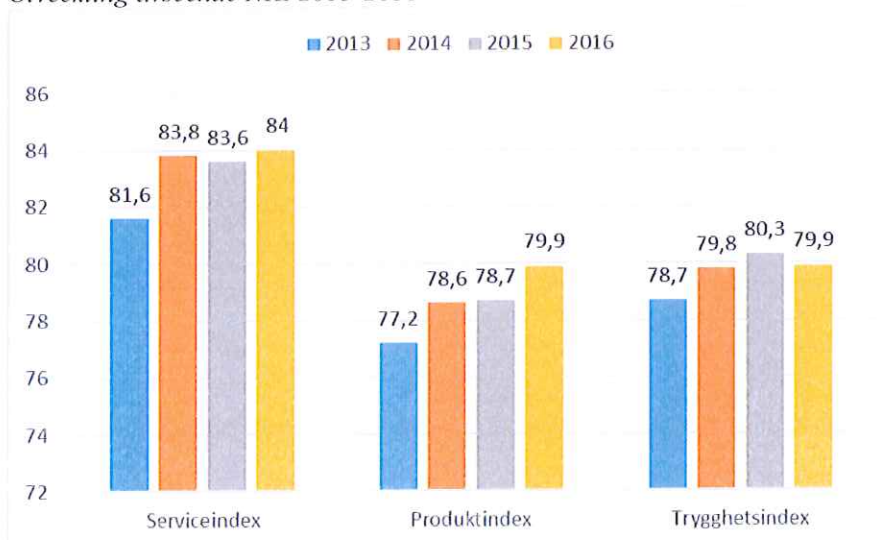
Bolagets uppföljning av fullmäktiges mål *1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar* och *4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande* sker årligen i tertialrapporter och verksamhetsberättelse.

Bolaget har i budget 2017 tagit fram flertal egna verksamhetsmål kopplat till fullmäktiges mål *1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar* samt tre mål till fullmäktiges mål *4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande*. Bolaget ska exempelvis arbeta med ronderingar i fastigheter och för att bilda fler gårdsföreningar.

En genomgång av resultat 2016 visar att bolaget genomfört aktiviteter under fullmäktiges mål om *1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar* och *4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande* såsom hållit i informationsmöten i samband med ombyggnation och medverkar till att ett antal nya gårdsföreningar bildats.

AB Svenska Bostäder mäter Nöjd Kund Index (NKI) via en enkät som delas ut till en tredjedel av hyresgästerna varje år. I mätningen ingår serviceindex (nöjdhet med fastighetsservice, tillsyn och städning), produktindex (nöjdhet med lägenheten, allmänna utrymmen och utemiljöer) och trygghetsindex (nöjdhet med trygghet i området).

Utveckling avseende NKI 2013-2016

Källa: Årsredovisning AB Svenska Bostäder 2015 och 2016

Resultatet i diagrammet ovan visar att serviceindex och produktindex förbättrats de senare åren, medan en mindre försämring avseende trygghetsindex har skett under 2016. NKI uppges ligga till grund inför nästa års verksamhetsplanering. Resultaten av 2017 års NKI mätning presenteras i början av hösten.

3.6 Stadsdelsnämnder

3.6.1 Arbetet med lokala utvecklingsprogram

Stadsdelsnämnderna fattade 2016 beslut om lokala utvecklingsprogram i samband med tertiärrapport 2. Under 2017 har nämnderna påbörjat arbete med att genomföra de framtagna åtgärderna i lokala utvecklingsprogram. Programmen ses som dokument som ska ses över kontinuerligt, vilka samlar nämndernas insatser för det lokala utvecklingsarbetet på kort och längre sikt. Stadsdelsnämnderna Spånga-Tensta och Enskede-Årsta-Vantör tillhör två av sju stadsdelsområden som i riktlinjerna för det lokala utvecklingsarbetet anses vara särskilt prioriterade. Kungsholmens stadsdelsnämnd tillhör inte ett av de sju prioriterade stadsdelsområdena.

I arbetet med lokala utvecklingsprogram har stadsdelsnämnderna identifierat prioriterade geografiska områden för lokala insatser inom sitt stadsdelsområde. Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd fokuserar på insatser i Hagsätra, Högdalen, Rågsved och Östberga. Kungsholmen har valt att fokusera på Hornsberg och Östra S:t Göran. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd prioriterar arbetet gentemot Tensta, Hjulsta torg, centrala Bromsten och Spånga station.

De intervjuade uppger att arbetet med de lokala utvecklingsprogrammen har bidragit till en mer omfattande dialog mellan nämnder och bolag i staden. Vidare anses arbetet ha förstärkt samverkan med facknämnder och bolag över verksamhetsgränser. Facknämnder och bolag uppges aktivt ha sökt samarbete med stadsdelsnämnderna i det lokala utvecklingsarbetet. Rapporter som getts ut av kommissionen upplevs som ett bra stöd i det lokala utvecklingsarbetet, bl.a. rapporten om Skillnadernas Stockholm.

3.6.2 Trygghetsskapande åtgärder

De tre stadsdelsnämndernas trygghetsskapande arbete sker i stor utsträckning inom ramen för lokala utvecklingsprogram och i samverkan med andra aktörer, både internt inom staden och externt.

Inom Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd används exempelvis samverkan Östberga²³ som modell för det lokala utvecklingsarbetet i de tre övriga prioriterade stadsdelsområdena Hagsätra, Högdalen och Rågsved. Satsningar har bl.a. gjorts på den yttre miljön. Nämnden har även Community Centers i Rågsved och Östberga, som bl.a. arbetar med att skapa sysselsättning för unga vuxna. Det finns även förslag om att inrätta ett allaktivitetshus i Östberga och att skapa ett familjecentrum i Högdalen. På Kungsholmens stadsdelsnämnd sker samarbete med Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning kring sommarjobb för ungdomar. Förvaltningarna samarbetar också kring projektet IT-guide, där ungdomar från Rinkeby-Kista lär ut IT-kunskaper till äldre på Kungsholmen. Satsningen har lanserats på ett serviceboende samt vid Serafens vård- och omsorgsboende. Inom Spånga-Tensta stadsdelsnämnd utgår arbetet från två styrgrupper som bl.a. samlar förvaltningens preventionssamordnare, polis och andra lokala aktörer med mandat att arbeta med trygghetsfrågor. Arbetsgrupper bildas för de aktiviteter som tas fram av styrgrupperna.

Stadsdelsnämnderna bedriver uppsökande arbete. Inom Enskede-Årsta-Vantör har bl.a. kvinnor med lokal anknytning och kännedom anställts som s.k. "stadsdelsmammor". De fungerar som vandrande medborgarkontor som både kan öka närvaron i området och stödja allmänheten med information. Nämnden har även fältassistenter som arbetar uppsökande mot ungdomar. På Kungsholmen sker uppsökande verksamhet i viss utsträckning genom fältassistenter på dagtid i skolor och viss kvällstid i utemiljö. Det uppsökande arbetet i Spånga-Tensta sker genom medborgarvärdar, fältassistenter och ortens verklighet (OVE), se avsnitt 3.6.3 Brottsförebyggande arbete. De har till uppdrag att synas i områden där medborgare befinner sig, samtala och föra dialog med medborgarna.

3.6.3 Brottsförebyggande arbete

Stadsdelsnämnderna har tagit fram samverkansöverenskommelser med polisen under 2016. Samtliga stadsdelsnämnder har även lokala Brå, i vilka representanter från bl.a. polis, brandförsvaret, stadens bostadsbolag och lokala organisationer ingår. I Enskede-

²³ Samverkan Östberga är ett samverkansarbete där flertalet förvaltningar och bolag inom staden samverkar med boende och andra aktörer med det övergripande målet om ett attraktivt och tryggt Östberga.

Årsta-Vantör och Spånga-Tensta har arbetet i Brå utvecklats från informationsmöten till att även omfatta arbetsgrupper med konkreta uppdrag. På Kungsholmen uppges trygghets- och säkerhetsrådet (Brå) vara mer av ett informationsforum för de deltagande aktörerna, men används också som ett forum när behov av samarbete uppstår.

Stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta arbetar med sociala insatsgrupper för målgrupperna 12-29 år. Verksamheten har varit permanent för den yngre målgruppen upp till 18 år sedan 2012. I Spånga-Tensta uppges det dock ha varit svårt att få unga att delta i insatsen. För den äldre målgruppen 19-29 år sker verksamheten i projektform i Enskede-Årsta-Vantör, medan den i Spånga-Tensta ingår som en permanent del i verksamheten sedan 2016. De medel som Spånga-Tensta stadsdelsnämnd fått inom ramen för Trygghet Järva²⁴ uppges ha gått till att anställa fler medarbetare.

I Enskede-Årsta-Vantör har 36 personer varit inskrivna i respektive åldersgrupp sedan starten²⁵. Under 2016 har sex individer varit inskrivna i sociala insatsgrupper 13-18 år samt 16 individer i gruppen 19-29 år. I Spånga-Tensta har enligt uppgift totalt 258 individer varit inskrivna i sociala insatsgrupper 19-29 år sedan starten 2013. Under 2016 har tre individer varit inskrivna i den yngre sociala insatsgruppen och 49 individer i den äldre gruppen. En individuell åtgärdsplan upprättas för deltagarna, som rör de inskrivnas situation kring exempelvis sysselsättning, ekonomi, familj och bostad. Denna följs upp regelbundet tillsammans med deltagarna. Vid inskrivning och utskrivning används den uppföljningsblankett som socialnämnden tagit fram. Samverkan sker med andra enheter och aktörer, exempelvis landstingets beroendemottagning.

Under 2017 genomför Spånga-Tensta stadsdelsnämnd demokrati- och integrationsprojektet Ortens Verklighet (OVE) som syftar till att skapa delaktighet och organisera unga vuxna 19-29 år. Unga vuxna erbjuds projekt- och ungdomsanställning. Totalt är det sex unga vuxna som under året har fått anställning i OVE.

Både Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta stadsdelsnämnder har strategier och organisationer för att motverka social oro²⁶.

²⁴ Se avsnitt 3.2.2 Trygghetsskapande åtgärder.

²⁵ Sociala insatsgrupper 13-18 startade i april 2012. Sociala insatsgrupper 19-29 startade i juni 2015.

²⁶ I Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (2013) skrift *Social oro ur ett kommunperspektiv* beskriver forskaren Per-Olof Hallin att social oro kan uppstå

Arbetet sker i samverkan med berörda aktörer som sammankallas vid tecken på social oro och då händelser inträffar.

3.6.4 Insatser i park- och stadsmiljö

Stadsmiljö uppges vara en viktig verksamhet inom samtliga stadsdelsnämnder när det gäller att öka trivsel. Arbeta sker exempelvis genom att klippa ner buskar och träd för att säkerställa att belysning ger avsedd effekt. På trygghetsvandringar identifieras åtgärder som bl.a. ska genomföras för öka tryggheten, se vidare avsnitt 3.6.6 Stadsdelsnämndernas trygghetsvandringar.

I Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd sker insatser i samverkan med andra aktörer, exempelvis har ett utegym byggts tillsammans med idrottsförvaltningen och en mur på Östberga torg har rivits med hjälp av trafikkontoret. Förvaltningen anordnar och deltar även i flera trygghetsgrupper, bl.a. i Rågsved och Hagsätra. På Kungsholmens stadsdelsnämnd har insatser skett för att öka trygghet och trivseln i S:t Göransparken och vid Hornsbergsstrand. För att öka trivsel och närvaro området har förvaltningen arbetat med olika insatser, såsom stadsodlingsprojekt i S:t Göransparken och i samverkan med trafikkontoret infört sommargågata vid Hornsbergsstrand. I Spånga-Tensta stadsdelsnämnd finns verksamheten Järva rent och snyggt, som syftar till att förändra allmänhetens inställning till nedskräpning. Verksamheten innebär att föreningar får söka om att ”adoptera” områden som de städar i utbyte mot ersättning för utfört arbete.

3.6.5 Medborgarnas delaktighet

Stadsdelsnämnderna arbetar med medborgardialoger i olika omfattning. Inom stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta sker arbetet i större utsträckning än på Kungsholmen. Stadsledningskontorets vägledning för medborgardialog och delaktighet har använts som stöd i dialoger som genomförts i stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och i Spånga-Tensta, samt på Kungsholmen vid stadsmiljöprojekt. Utöver detta har nämnderna även haft stöd från externa aktörer, såsom konsulter och SKL.

I Enskede-Årsta-Vantör har dialoger genomförts inom ramen för samverkan Östberga, där stadsdelsnämnden deltar i SKL:s treåriga

om sociala risker inträffar. Detta kan beskrivas som ”möjligheten för oönskade händelser, beteenden eller tillstånd med ursprung i människors relationer, livsvillkor och levnadsförhållanden som kan ha negativa konsekvenser på det som en grupp människor bedömer vara skyddsvärt”. Sociala risker är exempelvis skjutningar, hot, gängbildning och skadegörelse.

nätverk om medborgardialoger i komplexa frågor. Dialogarbetet som genomförts i Östberga har haft fokus på trygghet och resulterat i att trygghetsskapande åtgärder har genomförts. Kungsholmen planerar att under hösten 2017 genomföra en medborgardialog kring trygghetsfrågor utifrån samverkansöverenskommelsen med polisen. Dialog sker även med allmänheten i samband med upprustning av parker. För detta arbete finns en framtagen metod. Under 2017 har förvaltningen även haft informationsmöte med föreningslivet. I Spånga-Tensta finns medborgarvårdar vid medborgarkontoret med ett uppdrag att föra dialog med allmänheten. Medborgardialog har anordnats bl.a. när det gäller att involvera vårdnadshavare i förskola och fritidshem samt inom området arbete och sysselsättning tillsammans med Arbetsförmedlingen. Förvaltningen har också hållit i boendedialog tillsammans med polis och fastighetsägare i Glömmingeområdet, som upplevs som ett otryggt område. Under 2018 kommer nämnden att genomföra en medborgarbudget avseende Gullingeparken, där medborgarvårdarna samlar in önskemål kring åtgärder i parken som allmänheten sedan får rösta om.

Stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta upplever att det finns en dialogtrötthet bland medborgarna. Det uppges därför vara viktigt att förbättra återkoppling kring vilka faktiska åtgärder som dialogerna resulterat i. Annonsering kring medborgardialogerna har bl.a. skett i lokalpress och genom affischering.

3.6.6 Stadsdelsnämndernas trygghetsvandringar

Trygghetsvandringar innebär att en grupp människor går igenom ett område och systematiskt inventerar det ur trygghetssynpunkt. Vid en trygghetsvandring deltar vanligen boende i området, men också företrädare för lokala föreningar, bostadsbolag och polis.²⁷

I planeringen av trygghetsvandringar utgår förvaltningar från lokal kännedom om områden som upplevs otrygga, exempelvis genom trygghetsmätning, information från medborgare via "Tyck till" applikationen och från Brå-mötena. Vid trygghetsvandringarna deltar exempelvis tjänstemän från stadsdelsnämnden, trafiknämnden, exploateringsnämnden, representanter från polisen och privata näringsidkare och fastighetsägare samt medborgare.

²⁷ Brottsförebyggande Rådet om trygghetsvandringar; <https://www.bra.se/forebygga-brott/trygghetsvandringar.html>, hämtat 2017-08-16.

Allmänheten bjuds in till trygghetsvandringarna genom annonsering i lokaltidningen, utskick till lokala föreningar och affischering. Fåtal medborgare uppges delta vid vandringarna. De intervjuade uppger att det är en utmaning att få fler medborgare att delta och förvaltningarna arbetar med att se över hur deltagandet kan öka.

Vid vandringarna går deltagarna en på förhand bestämt stäcka och identifierar brister som behöver åtgärdas. Efter vandringen upprättas ett protokoll där åtgärder tilldelas ansvariga aktörer. I Enskede-Årsta-Vantör sker en avstämning med de aktörer som fått ansvar för att genomföra åtgärder tre månader efter vandringen. I Spånga-Tensta följs åtgärderna upp i regel vid nästa trygghetsvandring. De åtgärder som någon av stadens nämnder eller bolag får ansvar för brukar enligt de intervjuade genomföras. Däremot upplevs det svårt att driva på privata aktörer att genomföra beslutade åtgärder.

Utvärdering av trygghetsvandringar, likväl som återkoppling av de åtgärder som vidtagits, beskrivs som ett utvecklingsområde. Deltagarna har möjlighet att ta del av protokoll som upprättats vid trygghetsvandringarna. Någon övrig återkoppling sker inte till medborgare. Förvaltningarna har inte genomfört någon utvärdering av trygghetsvandringar som metod.

3.6.7 Stadsdelsnämndernas uppföljning

Stadsdelsnämndernas uppföljning av fullmäktiges mål 1.3

Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar och 4.7

Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande sker årligen i tertiärrapporter och verksamhetsberättelsen. Vidare har nämnderna tagit fram egna mål, indikatorer och aktiviteter kopplat till målen. En genomgång av stadsdelsnämndernas resultat 2016 visar att måluppfyllelsen för indikatorn *andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor* var 69 procent i Enskede-Årsta-Vantör, 80 procent i Kungsholmen och 49 procent i Spånga-Tensta år 2016. Ingen av stadsdelsnämnderna nådde upp till sitt årsmål för indikatorerna. För indikatorn *Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområdena* var måluppfyllelsen var 70 procent i Enskede-Årsta-Vantör samt 69 procent i Kungsholmen och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd. Samtliga nämnder hade bättre måluppfyllelse än sina respektive årsmål för indikatorn.

Indikatorerna *Stockholmarnas nöjdhet med rent och städat*, *Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö*, *Andel Stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltning i det område där de bor* och *Andel*

Stockholmare som är aktiva inom civilsamhällets organisationer är nya och dess resultat redovisas i verksamhetsberättelsen 2017.

Revisionskontorets genomgång av stadsdelsnämndernas verksamhetsplaner för 2017 visar att nämnderna fastställt nämndmål och aktiviteter utifrån de lokala utvecklingsprogrammen i enlighet med stadens anvisningar för nämndernas arbete med verksamhetsplan 2017. Uppföljning av åtgärderna sker i samband med tertialrapportering och verksamhetsberättelse. Stadsdelsdelsförvaltningarna har med stöd av stadsledningskontoret kodat åtgärderna i de lokala utvecklingsprogrammen i ILS. Genom detta går det att ta ut en rapport för uppföljning av åtgärderna i programmen. Stadsdelsnämnderna ska i verksamhetsberättelsen 2017 ge en sammanfattande lägesrapport över årets arbete med de lokala utvecklingsprogrammen med utgångspunkt både i hur den egna nämndens samt berörda facknämnder och bolagsstyrelser åtaganden har fortlöpt under året och uppnådda resultat.

Utvärdering av enskilda insatser har till viss del genomförts. När det gäller sociala insatsgrupper har utvärderingar och analyser genomförts av externa aktörer, såsom Stockholms Universitet²⁸, Ersta-Sköndal-Bräcke högskola och av Socialstyrelsen. I Enskede-Årsta-Vantör har en brukarenkät utformats under våren i syfte att fånga in synpunkter kring individernas upplevelse av deltagande i sociala insatsgrupper. En översyn av de två Community Centers som nämnden har ska genomföras under 2017 i syfte att utreda huruvida behovet av insatsen fortfarande finns. Arbetet i samverkan Östberga har bl.a. följts upp inom ramen för stadens medborgarundersökning, där en särskild mätning gjorts i Östberga under åren 2015, 2016 och 2017. Det uppsökande arbetet i Spånga-Tensta stadsdelsnämnd med medborgarvårdar och OVE har ännu inte utvärderats, men enligt uppgift ska detta ske under hösten 2017. En utvärdering av verksamheten Järva rent och snyggt ska genomföras under året.

4. Analys och slutsatser

Styrning och ansvarsfördelning

Granskningen visar att det i huvudsak finns en tydlig ansvarsfördelning i arbetet med trygghetsskapande åtgärder och medborgarnas delaktighet. Kommunstyrelsen, nämnder och bolag arbetar mot kommunfullmäktiges intentioner och i enlighet med

²⁸ För mer information, se avsnitt 3.4 Socialnämnden.

givna uppdrag samt har även tagit fram egna mål, indikatorer och aktiviteter kopplat till fullmäktiges mål. Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har analyserat skillnader i livsvillkor i Stockholm och föreslår forskningsbaserade rekommendationer och åtgärder för en mer jämlik stad. Dessa har integrerats i stadens ordinarie budgetprocess.

Stadsdelsnämnderna har tagit fram lokala utvecklingsprogram som integrerats i nämndernas verksamhetsplaner. Programmen möjliggör för nämnderna att få en överblick över de insatser som genomförs för en utveckling mot en hållbar stad, i vilket trygghet och delaktighet ingår. Trafiknämnden och socialnämnden har i särskilda bilagor tydliggjort vilka prioriteringar som görs för att bidra till stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete. Det framgår dock inte lika tydligt vilka prioriteringar som AB Svenska Bostäder genomför för att bidra till arbetet. Detta ska enligt uppgift förtydligas inför 2018.

Revisionskontoret bedömer att det i huvudsak finns en tydlig ansvarsfördelning mellan kommunstyrelsen, nämnder och bolag vad gäller insatser inom områdena trygghetsskapande åtgärder och medborgarnas delaktighet. Vidare att arbetet inom ramen för lokala utvecklingsprogram ger nämnder och bolag ett verktyg för att arbeta med frågor kring trygghetsskapande åtgärder och medborgarnas delaktighet. Ett strategiskt och samlat arbete är angeläget, då stadens trygghetsmätning visar att andelen medborgare som upplever otrygghet i bostadsområde och oro för att utsättas för brott har ökat de senaste åren.

Insatser och samverkan

Revisionskontorets granskning visar att det genomförs en rad insatser för arbetet med trygghetsskapande åtgärder och delaktighet samt att det sker i samverkan med både interna och externa aktörer, i enlighet med stadens budget, riktlinjer och program. Flera av insatserna har pågått under flera år, såsom arbetet med sociala insatsgrupper och satsningar i Östberga och Järva.

I arbetet stöttar kommunstyrelsen nämnder och bolag genom bland annat samordnande funktioner, utbildningar och nätverksträffar samt följer upp stadens arbete kring trygghetsskapande åtgärder och medborgarnas delaktighet.

Trafiknämnden har inom ramen för Grönare Stockholm matchat stadsdelsnämndernas prioriteringar i de lokala utvecklingsprogrammen kring förvaltningen av parker och naturområden.

Genom "Levande Stockholm" har trafiknämnden tillsammans med stadsdelsnämnder, fastighetsägare och näringsidkare bl.a. skapat sommargångar och pop-up parker runt om i staden.

Socialnämnden stödjer stadsdelsnämnderna bl.a. genom att samordna arbetet med sociala insatsgrupper, hålla i nätverk och anordna utbildningar. Vidare genomför nämnden trygghetsmätningar vart tredje år för att mäta stockholmarnas upplevelse av trygghet, bl.a. utsatthet för brott.

AB Svenska Bostäders arbete för att stärka den upplevda tryggheten sker genom insatser inom de områden där bolaget har bostadsbestånd. Samverkan sker med stadsdelsnämnderna inom det lokala utvecklingsarbetet, exempelvis genom trygghetsvandringar och delaktighet i medborgardialoger.

Fullmäktiges inriktning för arbetet med trygghetsskapande åtgärder och medborgarnas delaktighet har konkretiserats i de lokala utvecklingsprogrammen. I stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta finns styr- och arbetsgrupper för trygghetsfrågor. Stadsdelsnämnderna bedriver uppsökande arbete i olika omfattning. Samtliga nämnder har tagit fram samverkansöverenskommelser med polisen och det finns lokala Brå som i olika utsträckning arbetar aktivt med trygghetsfrågor. På Kungsholmens stadsdelsnämnd uppges trygghets- och säkerhetsrådet (lokala Brå) dock vara mer av ett informationsforum.

Enskede-Årsta-Vantörs och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd arbetar med sociala insatsgrupper, vilket är en insats för unga som riskerar att rekryteras till kriminella nätverk eller utveckla en kriminell livsstil och behöver stöd att lämna den kriminella banan. De båda stadsdelsnämnderna har vidare strategier för att motverka social oro.

Insatser i stadsmiljö uppges vara en viktig faktor när det gäller att öka trivselen. Stadsdelsnämnderna genomför exempelvis trygghetsvandringar, röjning av buskage och träd för att bl.a. säkerställa att belysning ger avsedd effekt. Samverkan sker bl.a. med trafiknämnden och stadens bostadsbolag för insatser för de prioriterade områdena i det lokala utvecklingsarbetet. Trots det arbete som genomförs framgår det i stadens trygghetsmätning att oro för att utsättas för våld eller överfall i den offentliga miljön har ökat de senaste åren. Medborgardialoger genomförs i olika omfattning inom stadsdelsnämnderna. I Enskede-Årsta-Vantörs och

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd sker arbetet i större utsträckning än på Kungsholmen.

Granskningen visar att insatser i huvudsak genomförs i enlighet med uppdrag och att samverkan sker både internt och externt inom ramen för de olika insatserna. Granskningen visar även att samverkan har tydliggjorts genom arbetet med lokala utvecklingsprogram. En bra samverkan möjliggör för olika parter att tillföra olika perspektiv och kompetenser i arbetet. Det underlättar även samarbetet kring planering av gemensamma insatser och en sammanhållen analys utifrån uppdrag.

Uppföljning

Staden genomför mätningar för att fånga upp medborgarnas upplevelse av trygghet. Stadens trygghetsmätning genomförs vart tredje år och mäter bl.a. oro och utsatthet för brott samt upplevelse av trygghet. Resultatet från 2017 års mätning visar att andelen stockholmare som upplever rädsla för att utsättas för brott har ökat i de mätningarna som genomförts mellan 2008-2017. Vidare har upplevelsen av otrygghet i bostadsområdet ökat mellan åren.

Granskningen visar vidare att insatser som genomförs i staden har följts upp eller planerar att följas upp. Det gäller bl.a. uppsökande arbete, sociala insatsgrupper och dialoger. Stadsdelsnämnderna ska i verksamhetsberättelsen 2017 ge en sammanfattande lägesrapport över årets arbete med de lokala utvecklingsprogrammen. Någon samlad analys och utvärdering av utvecklingsarbetet utöver den som genomförs i ordinarie budgetprocess har inte planerats. Revisionskontoret anser att det är angeläget att de samlade insatserna inom ramen för stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete utvärderas.

Genomgången av trygghetsvandringar i Enskede-Årsta-Vantörs och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd visar att arbetet med planering och utförande sker systematisk, men att medborgare i begränsad utsträckning deltar i vandringarna. Uppföljning av beslutade åtgärder sker inom Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd, men mindre konsekvent inom Spånga-Tensta stadsdelsnämnd. Deltagare vid trygghetsvandringar får ta del av resultaten, däremot sker återkoppling av resultat till allmänhet i begränsad utsträckning. Det har inte skett någon analys av huruvida trygghetsvandringarna ger den effekt som de avser att göra.

I vägledningen för delaktighet anges att återkoppling kring resultat av dialoger är viktigt för att bygga trovärdiga och ömsesidiga relationer med medborgare. För att skapa ett större engagemang i

den lokala utvecklingen anger SKL i skriften *Medborgardialog som en del i styrprocessen* att information till alla invånare om resultat är viktigt. Mot bakgrund av detta kan det vara av betydelse för stadsdelsnämnderna att se över möjligheten att utveckla återkopplingen av resultat till medborgarna.

5. Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Revisionskontorets bedömning är att kommunstyrelsen, nämnder och bolag genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljön. Kommissionens förslag till åtgärder har integrerats i stadens ordinarie styrprocess och ligger till grund för det lokala utvecklingsarbetet. Vidare att stadsdelsnämnderna kommit olika långt när det gäller arbetet för medborgares delaktighet i den lokala samhällsutvecklingen.

Revisionskontoret bedömer vidare att ansvarsfördelning och samverkan avseende arbete som rör trygghetsskapande åtgärder och medborgares delaktighet finns och har utvecklats, framför allt i samband med de lokala utvecklingsprogrammen. De lokala utvecklingsprogrammen ger stadsdelsnämnderna ett verktyg för att arbeta med frågor bl.a. kring trygghetsskapande åtgärder och medborgarnas delaktighet.

Det genomförs vidare en rad insatser inom staden kopplat till trygghet och delaktighet. En del insatser har pågått under en längre tid, däribland arbetet med sociala insatsgrupper. Områden inom staden har också tidigare varit föremål för särskilda satsningar. Revisionskontoret bedömer dock att staden bl.a. genom de lokala utvecklingsprogrammen och kommissionens arbete tagit ett större helhetsgrepp över arbetet.

Trots de insatser som genomförs visar stadens trygghetsmätning att andelen stockholmare som upplever otrygghet i bostadsområdet har ökat de senaste åren. Även rädsla för att utsättas för brott har ökat, likväl som oro för att utsättas för våld och överfall i den offentliga miljön. Vidare visar undersökningen att andelen som varit utsatta för hot ökat i staden sedan 2014. Rapporten skillnadernas Stockholm likväl som stadens hållbarhetsrapport för 2016 slår vidare fast att det i staden finns skillnader i livsvillkor i flera avseenden och att dessa vidgats mellan stadsdelar och

befolkningsgrupper i Stockholm under de senaste åren. Att arbeta strategiskt och samlat kring trygghetsfrågorna är därför angeläget.

Polisen definierar i rapporten "Utsatta områden - social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen" från juni 2017 bl.a. Tensta och Hagsätra/Rågsved som utsatta områden, vilket förklaras som ett område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där kriminella har inverkan på lokalsamhället. Polisen upplever bl.a. att våldströskeln sänkts i de utsatta områdena runt om i landet. Vidare menar polisen i rapporten att de insatser som samhällets institutioner hittills gjort inom de utsatta områdena i Sverige inte har varit tillräckliga. Problemen har länge varit kända och insatser har genomförts inom många områden, dock har dessa saknat uthållighet. Man menar att det finns ett behov av en tydlig samhällsstrategi och en kraftfull samverkan i det brottsförebyggande arbetet.

Revisionskontoret bedömer att uppföljning och utvärdering av enskilda insatser har skett till viss del, bl.a. har sociala insatsgrupper utvärderats vid olika tillfällen. Ytterligare utvärderingar av enskilda insatser ska enligt uppgift genomföras under 2017. För att säkerställa att det arbete som pågår ger avsedda effekter, är det däremot angeläget att även analys och utvärdering av de samlade insatserna inom ramen för stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete genomförs framgent, utöver den uppföljning som sker inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Utifrån redovisade iakttagelser och bedömningar lämnas följande rekommendationer;

Stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Spånga-Tensta och Kungsholmen:

- För att säkerställa att det arbete som pågår ger avsedda effekter, är det angeläget att även analys och utvärdering av de samlade insatserna inom ramen för stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete genomförs, utöver den uppföljning som sker inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Bilaga 1 Intervjupersoner

Stadsledningskontoret

Hållbarhetschef, staben

T.f. säkerhetschef, avdelningen för välfärdsutveckling

Samordnare, avdelningen för välfärdsutveckling

Projektledare, avdelningen för välfärdsutveckling

Trafikkontoret

Strateg, gator och ljus

Stadsträdgårdsmästare, park- och stadsmiljö

IT-samordnare, IT-enheten

Strateg, park- och stadsmiljö

Projektledare, stadsmiljö- ytterstad

Socialförvaltningen

Enhetschef, kompetenscenter vuxna, avdelningen för
stadsövergripande frågor

Enhetschef, kompetenscenter barn och unga, avdelningen för
stadsövergripande frågor

Enhetschef, Framtid Stockholm

Biträdande enhetschef, Framtid Stockholm

AB Svenska Bostäder

Förvaltningschef

Ekonomichef

Distriktschef, västerort

Distriktschef, söderort

Säkerhetssamordnare

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning

Stadsdelsdirektör

Enhetschef, lokal- och stadsmiljöenheten

Ekonomichef, ekonomiavdelningen

Avdelningschef, t.f. avdelningen för kultur, fritid och demokrati
samt individ- och familjeomsorg, vuxen

Strateg, stadsdelsdirektörens stab

Preventionssamordnare, avdelningen för kultur, fritid och demokrati

Utredare/kvalitetsutvecklare, avdelningen för kultur, fritid och
demokrati

Kungsholmens stadsdelsförvaltning

Stadsdelsdirektör

Strateg, staben

Avdelningschef, parkmiljöavdelningen norra innerstaden

Parkingenjör, parkmiljöavdelningen norra innerstaden

Trygghet och delaktighet

32 (32)

Administrativ sekreterare/verksamhetsutvecklare, socialtjänstavdelningen

Preventionssamordnare, enheten för prevention och familjebehandling

Verksamhetscontroller, äldreomsorgsavdelningen

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Avdelningschef, stadsdelsutveckling

Avdelningschef, analys och kvalitet

Säkerhetssamordnare, stadsdelsutveckling

Samordnare, stadsdelsutveckling

Enhetschef, stadsmiljö- och trygghet

Enhetschef, sociala insatsgrupper unga vuxna